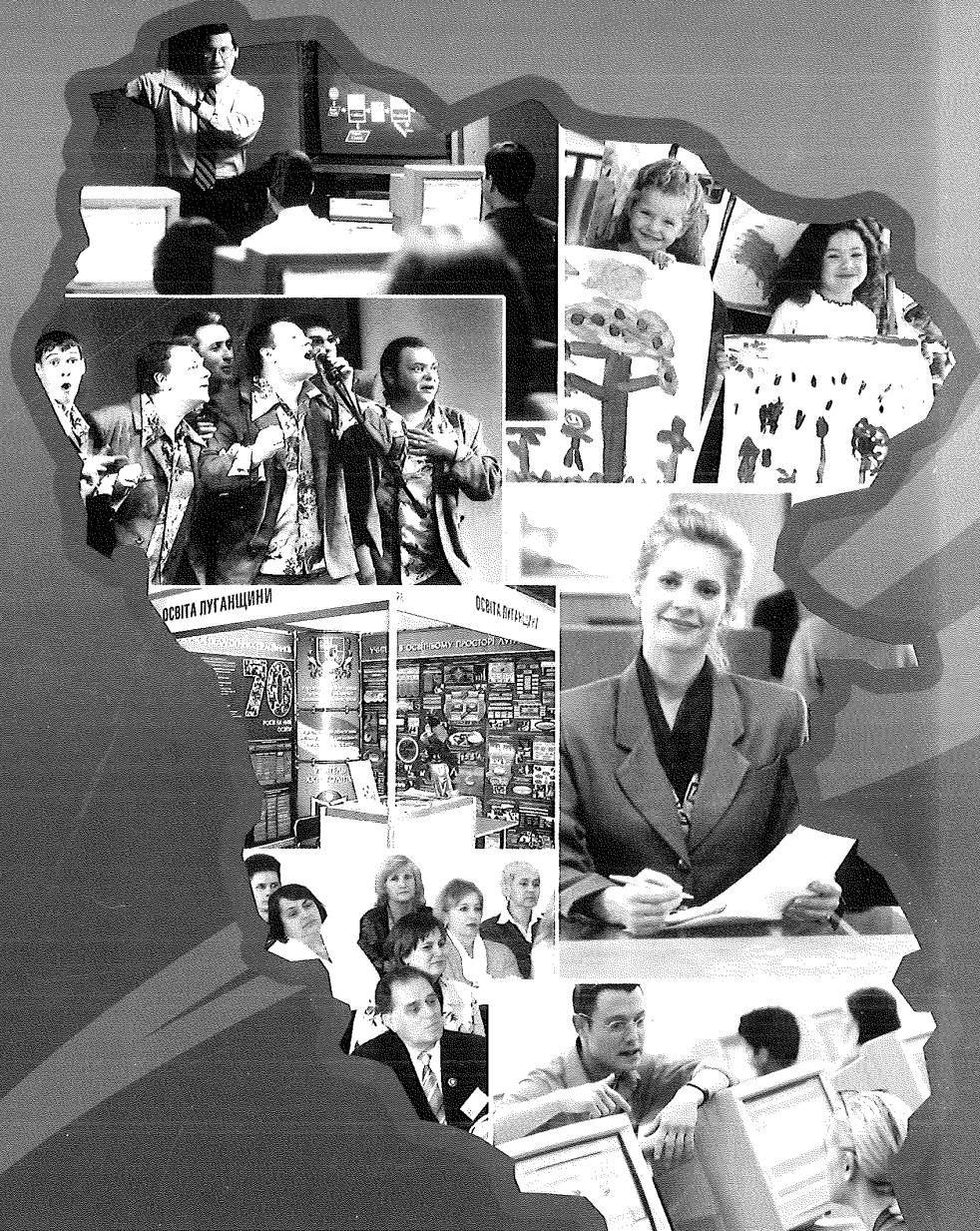

ОСВІТА

НА ЛУГАНЩИНІ

2 (35)

Науково-методичний журнал

2011

Анатолій Зубко. Функції та структура навчального процесу у закладах післядипломної педагогічної освіти.....	154
Наталія Клокар. Теоретико-методологічні засади розроблення та впровадження технологій підвищення кваліфікації педагогічних кадрів регіону на засадах диференційованого підходу.....	158
Ирина Гришина. Перспективные направления диссертационных исследований в области теории и практики управления образовательными системами и подготовки руководителей в системе образования.....	164

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Ельза Кравцова, Наталія Галабурда. Інноваційні освітні технології в процесі вивчення технічних дисциплін.....	170
Ельза Кравцова, Людмила Карпюк, Наталія Галабурда. Комп'ютерна графіка в курсовому проектуванні з технічних дисциплін.....	174
Мargarита Носкова. Методичні особливості організації очно-дистанційного курсу для педагогічних працівників з використанням google-сервісів як предмету вивчення та платформи для дистанційного навчання.....	178
Олена Ясько. Креативні засади гри у процесі соціальної адаптації учнівської молоді.....	185
Наталія Федічева. Комп'ютерні технології та їх використання у навчальному процесі.....	189

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

Юлія Бистрова. Психолого-педагогічне забезпечення професійної соціалізації інвалідів у вищому навчальному закладі	194
---	-----

ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Олена Бурім. Подолання деструктивних медіа-впливів на формування особистості засобами медіа-освіти.....	198
Лариса Михайлова. Естетичні ціннісні орієнтації у ціннісній системі сучасних підлітків: діагностика та аналіз.....	203
Тетяна Балицька, Лариса Кисляк. Формування позитивної «я-концепції» як фактор професійного становлення студента-аграрія.....	211
Юлія Бохонкова. Соціально-психологічні особливості формування згуртованості малої групи.....	215
Ольга Літвінова. Психолого-педагогічні засади подолання психотравмуючої дії домашнього насильства над дитиною.....	223

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

Олена Горошкіна. Соціокультурний потенціал шкільних підручників з української мови.....	230
---	-----

ЛЕКТОРІЙ

Олександр Літвінов, Марина Літвінова. Концептуальні основи формування змісту освіти в державних школах США.....	234
Ольга Отравенко. Еволюція сімейних відносин в Україні: від давніх часів до сьогодення.....	240
Вікторія Косиц. Соціальні сервіси інтернет в освіті. Соціальні мережі.....	243
Лариса Буніна. Досвід соціально-педагогічної підтримки молодих сімей з дітьми в Північній Ірландії.....	248
Олександр Левченко. Перцепція краси в інтерпретації подій та художніх асоціаціях часу і простору «map-block» — Максиміліана Волошина.....	253
Віктор Громовий. Уроки норвезької.....	262

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ ПАРТНЕРІВ

Валерій Волков, Ирина Шерстобитова. Управление развитием профессионализма педагогов школы: конкурсы профессионального мастерства.....	265
Ирина Гришина, Наталья Коласова. Государственно-общественная оценка как инновационный ресурс развития системы образования.....	270

ДОСВІД СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ МОЛОДИХ СІМЕЙ З ДІТЬМИ В ПІВНІЧНІЙ ІРЛАНДІЇ

Лариса Буніна

Досвід соціально-педагогічної підтримки молодих сімей з дітьми в Північній Ірландії.

У статті розглядається досвід соціально-педагогічної роботи з молодими сім'ями в Північній Ірландії, аналізуються конкретні проекти та програми, які спрямовані на розв'язання проблеми щодо підтримки та освіти батьків з питань виховання та розвитку дитини.

Ключові слова: соціально-педагогічна підтримка, молода сім'я з дітьми, соціальний проект, соціально-педагогічна робота.

Опыт социально-педагогической поддержки молодых семей с детьми в Северной Ирландии.

В статье рассматривается опыт социально-педагогической работы с молодыми семьями в Северной Ирландии, анализируются конкретные проекты и программы, которые направлены на решение проблемы поддержки и просвещения родителей по вопросам воспитания и развития ребенка.

Ключевые слова: социально-педагогическая поддержка, молодая семья с детьми, социальный проект, социально-педагогическая работа.

The Experience of social-pedagogical support to young families with children in Northern Ireland

The article summarizes theoretical and practical experience of Northern Ireland, which touches upon the problem of skills forming conscious parenthood; experience of service-department support of parents and early age children is examined. Basic ways of social-pedagogical support to young families are studied as well as ways of their carrying out.

Key words: social-pedagogical support, a young family with children, social project, social-pedagogical work.

Рорені розвитку особистості лежать перш за все в сімейному вихованні. Сім'я є «найважливішим чинником у виробленні світогляду, системи соціальних установок і формування життєвих планів» [1, 81]. Сьогодні в усьому світі сім'ї відводиться пріоритетне місце як інституту, що здійснює первинну й головну соціалізацію дитини й володіє унікальними засобами, найширшим діапазоном впливу на формування й розвиток особистості [2, 42]. У зв'язку з цим сім'ю слід розглядати не тільки як осередок суспільства, необхідний для зберігання наявних у ньому відносин, але і як головний чинник реалізації природних задатків і здібностей особистості, прилучення її до культури.

Важливі аспекти проблеми розвитку соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю, вітчизняних та зарубіжних концепцій соціалізації особистості, соціально-педагогічних умов усвідомленого батьківства розглянуті в працях О. Безпалько, І. Беха, В. Бочарової, Т. Веретенко, О. Докукіної, І. Звереві, А. Зінченка, А. Капської, О. Кононко, В. Кравця, Г. Лактіонової, Л. Міщик, С. Харченка, Т. Шеляг, Ю. Якубової та багатьох ін.

Проблема теорії та практики сімейного виховання в зарубіжних країнах знайшла відображення в ряді дисертаційних і монографічних робіт вітчизняних науковців (О. Демченко, М. Євтух, М. Тадєєва, Г. Фінчук, Т. Швець).

Теоретико-методологічні аспекти дослідження сім'ї, батьківства та проблеми виховання висвітлили у своїх публікаціях зарубіжні педагоги та соціологи: С. Гудман (S. Goodman), Л. Давідофф (L. Davidoff), Д. Добсон (D. Dobson), Майк та Террі Квін, (M.&T. Queen) Дж. Келлі (J. Kelly), Р. Кемпбелл (R. Campbell), К. Квоулс (C. Qualls), П. Ласлетт (P. Laslett), Д. Морган (D. Morgan), Л. Поллок (L. Pollok), М. Янг (M. Young) та ін.

Мета статті — розглянути досвід соціально-педагогічної роботи з молодими сім'ями в Північній Ірландії, а також проаналізувати конкретні програми, які спрямовані на розв'язання проблем щодо підтримки та освіти батьків з питань виховання та розвитку дитини.

Північноірландська родина є багатофункціональною соціальною одиницею. Це зумовлено перш за все історичними умовами.

У 1969 році в країні розпочався воєнний конфлікт, результатом якого стала руйнація, бідність, 3 тис. загиблих і більше 12 тис. поранених, а також переселення мирного населення в інші райони [3].

У 1994 році воєнні дії було припинено, і перед країною постали проблеми повернення до мирного життя. Європейський союз виділив фінансові кошти в розмірі 800 млн. доларів на встановлення миру в країні, 70 млн. з яких було направлено на охорону й розвиток дитинства, створення служб підтримки маленьких дітей і молодих батьків [4]. Спочатку не було визначено чітких цілей з цього питання, а також щодо того, у яких районах буде створено подібні служби і як вони будуть функціонувати. Для розв'язання цієї проблеми на карту країни було нанесено все дитяче населення з виділенням регіонів найбільш несприятливих у соціальному аспекті. Потім експертна комісія оцінила роботу вже наявних служб у цих регіонах. З'ясувалося, що найбільш несприятливими виявилися сільські райони. У зв'язку з цим було розроблено низку програм і проєктів, направлених на підтримку цих регіонів («Діти Північної Ірландії», «Рівноправність і права людини», «Початок життя» та ін.). Підвищення якості й покращення доступу до освіти з питань дитинства стали першочерговим завданням для Північної Ірландії. Політика стосовно дитинства й опіка тісно пов'язані з культурними, релігійними й соціальними переконаннями щодо маленьких дітей, ролі сім'ї й держави.

Спируючись на результати досліджень «Supporting Quality» (Якісна підтримка), проведених

у цій країні з метою визначення проблем і труднощів, з якими стикаються батьки в процесі виховання дитини, ми виявили, що батьки, особливо молоді, потребують знань і певних навичок саме в перші роки життя дитини, оскільки це пов'язано з недостатньою обізнаністю в питаннях відповідного харчування, медичного догляду, навчання, а також обмеження фізіологічних, психологічних і педагогічних знань щодо розвитку дитини на різних вікових етапах. Беручи до уваги результати цього дослідження, громадськість і держава поставили перед собою завдання створення громадських та державних організацій, соціальних служб, які б займалися підтримкою молодих сімей та дітей раннього віку. Також було наголошено, що необхідною умовою успішного розвитку дитини в сім'ї є підготовка батьків до усвідомленого батьківства, засвоєння ними знань з педагогіки, психології, фізіології, а також умінь і навичок щодо використання цих знань у повсякденному житті [5].

У Північній Ірландії цілеспрямовано формують педагогічну культуру батьків шляхом розробки й впровадження спеціальних програм. Ці програми спрямовані на те, щоб забезпечити потреби сучасної молоді сім'ї, використовуючи науковий підхід у вихованні й навчанні, а також допомагають в установленні взаємозв'язків з усією державною системою виховання, вимагаючи єдності педагогічного впливу батьків, громади, соціальних служб, освітніх та інших організацій. З цієї метою в країні розроблено кілька проєктів: «Sure Start», «High Scope», «Downpatrick», «Rural Childcare Project», «Community Development Project» та ін., спільна ідея яких ґрунтується на системі перевірених і загальноприйнятих цінностей і норм північноірландської сім'ї, направлених на те, щоб навчити батьків основних навичок щодо догляду за своїми дітьми, їх розвитку й навчанню, правильного медико-санітарного обслуговування й харчування, використовувати принципи теорії соціального навчання для зміни небажаної поведінки. Основний принцип зводиться до того, що поведінка дитини може бути пояснена й змінена відповідно до реакції й контролю батьків за нею.

Служби підтримки молодих сімей та раннього дитинства в Північній Ірландії спрямовані на різнобічний розвиток дитини та надання якісних послуг молодим сім'ям з метою створення найкращих умов для повноцінного розвитку дитини.

Аналіз документів дозволяє зробити висновок, що політика держави в цьому напрямку на сучасному етапі націлена на:

- підвищення якості послуг, що надаються;
- створення різноманітних служб та програм з підтримки молодих сімей;
- активізацію залучення батьків до цієї галузі;
- надання більшої автономії освітнім інституціям на місцях та підсилення ролі громад [6].

Відмінною особливістю системи підтримки дітей раннього віку й молодих сімей у Північній Ірландії є те, що практично всі програми, які діють на території країни, не є державними. Вони зазвичай розробляються громадськими організаціями, а держава делегує всі повноваження цим організаціям щодо впровадження програм.

NIPPA (Northern Ireland Pre-School Provision Association) — найбільша громадська організація, яка була заснована в 1965 році. Вона опікується проблемами надання послуг батькам у створенні найбільш сприятливих умов для повноцінного розвитку дитини на різних етапах її життєдіяльності.

Батьки розглядаються як люди, які найсильніше й найвагомніше впливають на дитину, тому основна діяльність організації спрямована на те, щоб підтримати батьків як перших вихователів, від яких залежить подальше життя та успіх кожної дитини. Дитина — як активний член суспільства зі своїми потребами й правами [7].

NIPPA підтримує Конвенцію ООН з прав дитини й робить усе можливе, аби її діяльність ґрунтувалася на принципах, розроблених у цьому документі. З метою розв'язання проблем у громадах щодо підтримки батьків і дітей раннього віку в NIPPA створено штат висококваліфікованих працівників, організовано робочі групи для батьків; діють тренери й координатори, які пропонують кілька спеціалізованих навчальних курсів, фінансову та адміністративну підтримку, направлену на прийняття низки рішень, включаючи повне страхове забезпечення; існує служба інформації, яка забезпечує інформаційну підтримку; діє благодійний фонд, консультативна служба, яка займається питаннями стратегії, а також служба, що підтримує сільські райони [8].

На організацію покладено відповідальність за роботу з місцевими волонтерськими, державними й громадськими організаціями, що надають послуги батькам у галузі освіти та в набутті знань і навичок щодо догляду за дітьми на різних вікових етапах.

Регіональні представництва нараховують 18 філій, які охоплюють практично всю територію країни. Робота філій ґрунтується на основних принципах NIPPA й містить весь спектр послуг, що надаються організацією, з урахуванням локальних особливостей території, на якій вони функціонують. Кожна філія має штат висококваліфікованих співробітників з різноманітних питань підтримки сім'ї й раннього дитинства, тренерів, представників адміністрації й батьків. Ураховуючи ті чи інші особливості регіону, філії обирають відповідні проекти й програми, за якими проводиться робота.

Для координації роботи служб з питань підтримки молодих сімей і раннього дитинства в рамках організації NIPPA було створено Дитячий фонд (The Childhood Fund), який зосередив свою роботу на таких аспектах:

- інтелектуальний і фізичний розвиток дітей дошкільного віку;
- надання підтримки батькам (знання, навички);
- створення служб, які займаються наданням нових якісних послуг у галузі підтримки раннього дитинства й молодих сімей;
- надання допомоги сім'ям, які мають дітей з особливими потребами;
- інвестиції в галузь фізичного розвитку дитини.

Громадський фонд (The Community Fund) курирує соціально-педагогічну роботу в громадах Північної Ірландії, яка орієнтована на ту чи іншу соціальну групу й характеризується сукупністю прийомів, методів і впливів, що застосовуються для досягнення поставлених цілей. Ними користуються соціальні педагоги, соціальні психологи, соціальні працівники та інші представники професій гуманітарної галузі.

Кожен з напрямів має свою специфіку, яка випливає з особливостей тієї чи іншої соціальної групи та тих проблем, що є для неї характерними. Для забезпечення того чи іншого напрямку роботи створюються спеціальні програми. У них відображаються цілі, завдання, зміст і форми соціально-педагогічної роботи в громаді [7].

Організація надає також серйозну інформаційну підтримку. В її межах створено Інформаційний центр (Information Centre), послугами якого можуть скористатися всі, хто має відношення до питань виховання й розвитку дітей раннього віку, передусім батьки, вихователі, учителі, тренери, співробітники організації, наукові працівники, студенти, соціальні педагоги й працівники соці-

альних служб, а також працівники законодавчих інститутів, які займаються питаннями соціальної політики.

Центр відіграє важливу роль у написанні й доборі публікацій, які фокусуються на трьох основних аспектах роботи організації NIPPA: 1) робота з дітьми; 2) проведення тренінгів для батьків; 3) інформаційна підтримка батьків.

Ресурсний центр пропонує додаткові послуги, які значно спрощують доступ до необхідної інформації. Так, охочі можуть узяти напрокат книги, аудіо- чи відеоджерела, отримати різні брошури, проспекти, а також щомісячні періодичні видання й щоквартальний журнал «NIPPA Network».

У вересні 2001 року в Белфасті було відкрито High/Scope Центр для дітей як дошкільний заклад у рамках організації NIPPA. Відкриття центру стало можливим завдяки фінансовій підтримці Центру дошкільної освіти.

Більшість дітей, які відвідують цей центр, — це діти з цільових районів. Центр також надає місця для дітей, чиї батьки відвідують курси навчання за однією з програм організації NIPPA. Батьки дітей з цільових районів не мають можливості відвідувати центр щодня, щоб спілкуватись зі співробітниками з питань навчання й виховання своїх дітей. Це утруднення було подолане шляхом налагодження регулярних візитів співробітників додому й обговорення з батьками всіх питань, що стосуються їх дітей.

Додамо, що цей проект здійснюється в 16 громадах і результати дослідження, проведеного експертною комісією, свідчать про те, що в наш час значно покращилась якість послуг, які надаються громадам, створено теоретичну базу, внесено зміни в методику навчання, покращилися взаємини в межах однієї сім'ї й між сім'ями в межах громади, створено High/Scope Institute, який займається навчанням і підготовкою персоналу, координаторів і тренерів для здійснення різних проектів у рамках організації NIPPA [9].

У країні було створено Центр розвитку, освіти й виховання дітей раннього віку (Early Childhood Care Centre). Мета цього центру полягає в розвитку й координуванні служб з підтримки дітей раннього віку, а також безпосередньо робота з дітьми віком від народження до шести років у різному соціальному середовищі: сім'ї, ігрових групах, денних яслах, школі.

Одним із завдань Центр ставить підвищення стандартів якості послуг, що надаються в галузі

зі раннього дитинства, покращення доступу до освіти з питань виховання й освіти дітей у ранньому віці, достойне забезпечення й особлива увага приділяється ролі й участі батьків у процесі виховання й навчання дітей.

Центром проводиться наукова робота в цій галузі, засновано консультативну раду, до складу якої входять представники науки, люди різних професій (педагоги, психологи, медики, соціальні працівники), які займаються дослідницькою роботою; публікують наукові статті, доповіді з різноманітних аспектів і проблем періоду раннього дитинства.

У межах організації NIPPA діють кілька глобальних проектів, спрямованих на поліпшення якості послуг у громадах, наданих службами з питань підтримки раннього дитинства й освіти батьків щодо формування в них навичок усвідомленого батьківства, які сприяють повноцінному розвитку дитини на різних вікових етапах. Один з них — «Sure Start» (Упевнений Старт), мета якого — покращення здоров'я й добробуту молодих сімей і дітей.

У межах проекту «Sure Start» реалізується низка програм, що мають певні цілі.

DELTA (Developing Everyone's Learning and Thinking Abilities) — проект підтримки батьків та дітей віком від народження до 16 років. Проект спрямований на допомогу батькам з розвитку розумових і творчих здібностей дітей і поділяється на три рівні:

1. Перші роки життя DELTA.
2. Дошкільний період DELTA.
3. Шкільний період DELTA.

Проект DELTA приділяє також велику увагу ролі батьківства в розвитку дитини. Традиційно виховання дітей лягає на плечі матері. Але вчені доводять, що в сім'ях, де батьки займають активну позицію у вихованні, діти більш честолюбні, менше піддаються тиску однолітків, більш спроможні до засвоєння нових знань, здатні до самозахисту й упевнені в успіху, з повагою ставляться до осіб протилежної статі, тобто діти наділені великим потенціалом до успішної соціалізації. Саме тому в соціально-педагогічній роботі з батьками в громадах Північної Ірландії питанням активно залучення чоловіків до процесу виховання й навчання дитини приділяється велика увага [5].

Проект «Dalriada Rural Sure Start» здійснюється в сільських районах Північної Ірландії. Цей проект пропонує послуги сім'ям, які мають дітей віком від народження до п'яти років, з питань

здоров'я, освіти, виховання, соціальної адаптації. Надається інформаційна допомога, рекомендації щодо грудного вигодовування, здорового харчування, фізичного й інтелектуального розвитку, організації ігрової діяльності.

Однією з найважливіших послуг є домашній візит; оскільки цей проект охоплює віддалені сільські райони, де батьки не мають можливості відвідувати спеціальні курси, тренінги, заняття й отримувати необхідні знання з питань виховання й навчання дітей, набувати навичок догляду за дитиною. Тому співробітники служб чи спеціально навчені волонтери відвідують такі сім'ї двічі на тиждень і протягом двох годин надають усю необхідну інформацію з різних питань, що цікавлять батьків: фізичний, психоемоційний, інтелектуальний, соціальний розвиток дитини раннього віку, корекція небажаної поведінки, практичні навички з питань спілкування з дитиною, організації гри, активного навчання й т. ін.

Вивчення досвіду соціально-педагогічної роботи з батьками в громадах Північної Ірландії засвідчує, що найбільш поширеними методами такої роботи є: лекції, консультування (індивідуальні, групові), бесіди, гуманітарна допомога, тренінги, семінари, спеціальні курси тощо.

У країні було створено окремий державний орган — Центр сім'ї (Centre for Fun and Families). Метою його створення є виявлення потреб дитини, проблем сім'ї, надання на цій основі оцінки захищеності дитини, допомога в розвитку виховних умінь у батьків, формування навичок усвідомленого батьківства, запобігання насильству в сім'ї. У цьому напрямку використовуються різні форми роботи: організація груп підтримки для батьків, які мають труднощі у вихованні дитини, проблемних груп за потребами батьків, груп само- та взаємодопомоги, консультацій, семінарів з питань охорони здоров'я дітей, дні «відкритих дверей», виїзні консультування вдома, робота в денних програмах (play groups), юридичні та психологічні послуги, організація соціальних заходів та

дозвілля сімей, ознайомлення з правами сім'ї та дітей і навчання ними користуватися. Програми, які були створені в цьому напрямку, покликані задовольняти потреби сучасної північноірландської сім'ї в науковому підході до виховання, домагатися єдності педагогічного впливу батьків, соціальних служб, освітніх та інших умов [10].

Таким чином, у країні склалась існує і розвивається сформована система освіти батьків та функціонує цілий ряд спеціально розроблених проектів і програм, спрямованих на підвищення освіти батьків, надання їм допомоги щодо питань виховання, навчання та розвитку дітей. Результати соціально-педагогічної діяльності щодо підтримки батьків та дітей раннього віку в Північній Ірландії переконливо показали ефективність такої роботи в системі «батьки — діти — громада».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гребенников И.В. Укрепление взаимосвязи общественного и семейного воспитания детей и подростков / Иван Васильевич Гребенников // Педагогика. — 1984. — № 4. — С. 81–86.
2. Гуров В.Н. Место жительства — место воспитания / Валерий Николаевич Гуров. — Уфа, 1989. — 78 с.
3. Child observation and recording: Curriculum planning and evaluation. — Belfast, 2009. — 67 p.
4. Integration in practice: Report of a national study to identify common areas of quality in early years and childcare. — Belfast: Early Childhood Unit, 2010. — 65 p.
5. An Audit of Research on Early Childhood Care and Education in Northern Ireland. — Belfast, 2005. — 156 p.
6. The Research Strategy: A Work in Progress. — Belfast, 2003. — 95 p.
7. NIPPA the early years organization. — Belfast, 2008. — 59 p.
8. Change, Challenge, Creativity. NIPPA annual report. — Belfast, 2009. — 107 p.
9. High / Scope Northern Ireland. — NIPPA, 2008. — 45 p.
10. Goldschmeid E., Jackson S. People under three: Young children in group day care / Elinor Goldschmeid, Sonia Jackson. — L.: Routledge, 1999. — 56 p.

91835 — газета «Сучасна школа України» +
«Сучасна школа України. Бібліотека»

Вартість передплати

на 1 міс. — 44,06 грн на 6 міс. — 264,36 грн
на 12 міс. — 528,72 грн

